

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ

อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

An Application of the Principle of the Four Paths of Accurplishment of the Administraion of Kut Jab Accurplishment, Kut Sub District Udonthai Prouiwe

พระสมุห์พงศธร ปภังกรโธ,

พระครูจิรธรรมธัช และ สมเดช นามเกต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาชนองคาย

**Phra Samuhongsathon Papangaro (Tumcha),
Phrakrujiradhammathach and Somdet Namket**

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong khai Campas, Thailand
Corresponding Author, E-mail: jack_nitikorn_wichuma2517@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัย “การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี” นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1. เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท 2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานของเทศบาลกุดจับ และ 3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ โดยการศึกษาจากเอกสารและข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน โดยนำเสนอผลวิจัยพรรณาวิธี

ผลการวิจัยพบว่า หลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นบาทฐานแห่งความสำเร็จ คือ สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ 1. ฉันทะ คือความพอใจ ในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือ ว่า ดีที่สุด ที่มนุษย์เรา ควรจะได้ ข้อนี้ เป็นกำลังใจ อันแรก ที่ทำให้เกิด คุณธรรม ข้อต่อไป ทุกข้อ 2. วิริยะ คือ ความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบ ความสำเร็จ คำนี้ มีความหมายของ ความกล้าหาญ เจืออยู่ด้วย ส่วนหนึ่ง 3. จิตตะ หมายถึงความไม่ทอดทิ้ง สิ่งนั้น ไปจาก ความรู้สึก ของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็น วัตถุประสงค์ นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่ และ 4. วิมังสา หมายถึงความสอดส่องใน เหตุและผล แห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่อง นั้น ๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้ รวมความหมาย ของคำว่า ปัญญา ไว้อย่างเต็มที่

* วันที่รับบทความ: 14 พฤษภาคม 2564; วันแก้ไขบทความ 7 มิถุนายน 2564; วันตอบรับบทความ: 11 มิถุนายน 2564

Received: May 14, 2021; Revised: June 7, 2021; Accepted: June 11, 2021

การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ ได้มีนโยบายการพัฒนาไว้ 9 ด้าน 1. นโยบายด้านการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันบ้าน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2. นโยบายด้านการศึกษา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการกีฬา 3. นโยบายด้านเศรษฐกิจ 4. นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน 5. นโยบายด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 6. นโยบายด้านสาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ และคุณภาพชีวิตของประชาชน 7. นโยบายด้านความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน การป้องกันอาชญากรรมและลดปัญหายาเสพติด 8. นโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 9. นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งทุกนโยบายของผู้นำเทศบาลกุดจับนั้นส่วนมากมีปัญหาอยู่บ้าง เพราะปัญหาในเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องและก็มีส่วนในด้านนโยบายที่ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ เป็นการบูรณาการกิจกรรมโครงการของทางเทศบาล ของทางชุมชนและของทางวัดให้เป็นหนึ่งเดียวกันโดยการบูรณาการในทุก ๆ เรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับ ศิลปะวัฒนธรรมประเพณีพิธีกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อที่จะเป็นการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐคือเทศบาลผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล วัดในเขตเทศบาลที่จะเป็นการชักชวนเชิญชวนประชาชนในพื้นที่เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในเรื่องของการให้ทาน การรักษาศีลและมีการอบรมขัดเกลาจิตใจในเรื่องของธรรมะทางพระพุทธศาสนาอิทธิบาท 4 ที่จะเป็นการโยงในเรื่องของการประกอบอาชีพที่อยู่บนพื้นฐานของอิทธิบาท 4 ให้ประชาชนนั้นมีความรู้มีความเข้าใจสูงรูปแบบการปฏิบัติและใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอันจะส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนทางพระพุทธศาสนาอย่างมีความสุขและยั่งยืน

คำสำคัญ: การประยุกต์; หลักอิทธิบาท 4; เทศบาลกุดจับ

Abstracts

The research entitled “An application of the Four Paths of Accomplishment for the work administration of Kut Jub Municipality in Kut Jub District, Udonthanin Province” was the qualitative research by studying documents and field study. The researcher’s purposes were; 1) to study the principle of the Four Paths of Accomplishment in Theravada Buddhism 2) to study the problem situations of Kut Jub Municipality administration and 3) to study how to apply the principle of the Paths of Accomplishment for Kut Jub Municipality administration

From researching in accordance with the purposes it was found that the principle of the Four Paths of Accomplishment in Theravada Buddhism is the foundation of an accomplishment, that is to say, it is the virtue that is the instrument leading to the accomplishment as one requires. One who wants to meet the successfulness must complete himself with the things called the Paths of Accomplishment that can be classified into 4 items, that is, 1) Chanda means the aspiration in what one thinks as the best things that would be received by human beings. This is the first reinforcement that produces the virtue and the next items. 2) Viriya means the effort, that is, the continuous performance, not lack in the middle, to be long range until to reach the success. This word is the meaning of the mixed bravery 3)

Citta means the rejection of that thing from the feeling and to practice in accordance with that purpose clearly and always to make in memory. The meaning of this word includes the meditation also and 4) Vimamsa means an analysis of cause and effect of accomplishment related to those matters deeply all the time. This word includes the wisdom completely.

The problem situation of Kut Jub Municipality administration has the 9 policies for the development, that is, 1) the policy for preserving the institution of Nation, Religion and King and enhancing the democratic form of government regime that has the King as the Leader 2) the policy for the aspect of education, religion, tradition, culture, local wisdom and sports 3) the policy for the economic aspect 4) the policy for aspect of the structure of foundation 5) the policy for the aspect of protection and reduction of public hazard 6) the policy for the aspect of public health, social assistance, and the life quality of people 7) the policy for the aspect of life security and properties of people and for protection of crime and reduction of the drug problem 8) the policy for preservation of the natural resources and environment 9) the policy for the aspect of people's participation. For every policy, the majority of Kut Jub municipality leaders still have some problems that are the related political problems and still have good participation from people as well.

The application of the Four Paths of Accomplishment for work administration of Kut Jub municipality Province is the integration of the projective activities of the municipality, community and temples as one unity by the integration of all subject matters as related with art work, culture, tradition, rituals and local wisdom in order to create the unity in participation among the government sector, that is, the community leaders in the Municipal Area and Temples in Municipal Area will persuade the local people to participate in managing various activities for charity, moral preserving, and spiritual refinement by using the principle of the Four Paths of Accomplishment conducive to the occupation based on the Four Paths of Accomplishment. This is because people will be endowed with the knowledge and to understand the way how to proceed their lives for accomplishment and to enhance the quality of life in the way of Buddhism happily and sustainably.

Keywords: Applicatiow of; Principle of the Four; Kut Sub District

บทนำ

สังคมมนุษย์เป็นสังคมเป็นสังคมที่ประกอบด้วยองค์การหรือหน่วยงานนานาชนิด ซึ่งองค์การเหล่านี้จะมีความผูกพันกับวิถีชีวิตมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิด กล่าวคือ มนุษย์ถือกำเนิดในโรงพยาบาลได้รับการศึกษาจากสถานบันการศึกษา และประกอบอาชีพทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้น องค์การหรือหน่วยงานไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ แต่เป็นสิ่งที่มาตั้งแต่สมัยโบราณ องค์การมักเป็นที่รวมของงานและบุคคลที่ต่างมีหน้าที่รับผิดชอบต่างกันออกไปตามตำแหน่งและสิ่งที่รับผิดชอบของแต่ละบุคคล โดยงานจะสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักการบริหารและการจัดองค์การเป็นสำคัญ เมื่อใดก็ตามที่ผู้บริหาร มีความรู้ ความเข้าใจ ในธรรมชาติขององค์การบริหารก็สามารถประยุกต์หลักการบริหารของการให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ หลักการบริหารนั้นหากมองในแง่ของกลุ่มคนผู้บริหารจะต้องบริหารการโดยเน้นมนุษย์สัมพันธ์ แต่หากมองในแง่ของระบบผู้บริหารก็ควรเน้น

ความสำคัญในทุกส่วนขององค์การ ดังที่กล่าวมาแล้วว่า องค์การจะประกอบด้วยงานและบุคคลากรเสมอ ดังนั้น เมื่อผู้บริหารต้องการให้องค์การมีประสิทธิภาพรอบด้าน ผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญกับทั้งสองด้านดังที่กล่าวข้างต้นควบคู่กันอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม นั่นเอง (สมคิด บางโม, องค์การและการจัดการ, 2561 : 15)

เมื่อผู้บริหารต้องการให้องค์การมีประสิทธิภาพ นอกจากต้องรู้หลักการบริหารจัดการแล้ว ผู้บริหารก็ควรทำความเข้าใจคำว่า “ประสิทธิภาพ” ให้เข้าใจซึ่งอีกด้วย จึงจะสามารถนำพาน้อยที่สำคัญคือบุคคลากรมีส่วนช่วยกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรค โดยไม่มีความรุนแรงและเกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด นอกจากนี้ ประสิทธิภาพยังเป็นเสมือนตัวชี้วัดของความสำเร็จ กล่าวคือ หากผู้บริหารต้องการให้องค์การมีประสิทธิภาพ การมีความรู้ความเข้าใจในองค์การเพียงอย่างเดียวนั้นถือว่ายังไม่เพียงพอ เนื่องจากสถานการณ์ในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งประชาชนมีบทบาทและอำนาจอิทธิพลรวมทั้งให้ความสนใจการเมืองมากกว่าแต่ก่อน สังเกตได้จากประชาชนมีการแสดงสิทธิและเสรีภาพของตนมากขึ้น ทั้งหลายเหล่านี้ ถือเป็นผลที่กระทบที่สำคัญต่อระบบราชการที่จะต้องเร่งพัฒนาปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของประชาชน ดังนั้น ส่วนราชการต่าง ๆ จึงต้องเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การและบุคคลากรเป็นระดับต้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรมเชิงวิชาการ เพื่อเสริมความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติของบุคคลากรภายในองค์การ เพื่อให้เหมาะสมกับความคาดหวังและเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนหรือผู้รับบริการอย่างแท้จริง สรุปได้ว่าประสิทธิภาพ คือ การสนับสนุนให้มีวิธีการบริหารจัดการให้ได้ผลดีที่สุด แต่สิ้นเปลืองต้นทุน ค่าใช้จ่าย แรงงาน และเวลาน้อยที่สุดซึ่งทำได้โดยกลไกในการลดค่าใช้จ่ายในทุก ๆ ด้านลง แต่เพิ่มความถูกต้อง ความเร็วความราบเรียบของการบริหารให้มากขึ้น (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2561 : 16) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาล กุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งปกครองด้วยนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง และฝ่ายนิติบัญญัติประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี มีสำนักปลัดเทศบาลควบคุมการปฏิบัติงานของกองวิชาการและแผนงานกองคลัง กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการศึกษา กองช่าง และกองสวัสดิการสังคม เทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี การบริหารพัฒนาของเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี มีการอบรมบุคคลากรและผู้นำชุมชนให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาตำบลชุมชนให้มีความเจริญเช่นการก่อสร้างปรับปรุงบำรุงรักษา สะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำ ถนน พร้อมทั้งพัฒนาบริการสาธารณสุขไปภาคให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง พัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมอาชีพให้แก่ชุมชน กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลควบคุมมลพิษ ทางด้านสังคมด้านพัฒนาการศึกษา และการให้บริการด้านสาธารณสุข พัฒนาระบบบริการมีสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ ส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการปกครองโดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนและติดตาม ตรวจสอบการบริหารงาน

อย่างต่อเนื่อง การบริหารงานบุคคลากร และการจัดสรรงบประมาณมีความโปร่งใสถูกกฎระเบียบ เพื่อเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพสูงสุดส่งเสริมสนับสนุนระบบการให้บริการแก่ประชาชนให้ทันสมัย รวดเร็ว สะดวก สบายและสร้างความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค และสอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดเพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและรักษาไว้ซึ่งความสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร ทำไร่ ทำนา โดยการสร้างฝายกั้นน้ำหลายแห่งในการทำ การเกษตร และช่วยสงเคราะห์บรรเทาปัญหาน้ำท่วมแก่เกษตรกรผู้เดือดร้อน โดยมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น และเอกชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของผู้ประกอบการและเครือข่ายโดยการส่งเสริมต่อยอดภูมิ ปัญญาและความเป็นไทยที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (เทศบาลตำบลกุดจับ, 2561-2563 : 10)

การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่มีความใกล้ชิดอย่างยิ่ง กับประชาชน เพราะเป้าหมายหลักคือการรับใช้ประชาชนองค์กรประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วย ขับเคลื่อนการบริหารในองค์กรให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้กับประชาชน คือ ผู้นำชุมชน ทั้งเพราะผู้นำชุมชนคือบุคคลที่อาสาสมัครมารับใช้ประชาชน คอยบำบัดทุกข์บรรเทาสุข ให้กับประชาชน คอยช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชน ในการพัฒนาแก้ปัญหา สิ่งหนึ่งจะทำให้การ บริหารการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน อย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยถึงประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานของเทศบาลกุดจับ
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ

ระเบียบวิธีวิจัย

1.รูปแบบการวิจัยการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการศึกษาใน 2 วิธีคืออาศัยเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นต้นแบบและการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้างเป็นฐานในการนำเสนอและการอ้างอิงเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร (Documentary - Research) จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกอันเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นหลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาททั้งภาษาบาลี และภาษาไทย

2) ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary source) ได้แก่เอกสารงานวิจัยหนังสือที่นักปราชญ์ทั้งหลายเขียนไว้และอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการบริการกิจการคณะสงฆ์ หลักสาราณียธรรม 6 และหลักธรรมที่มีความสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่อง วัตถุประสงค์ของการวิจัย

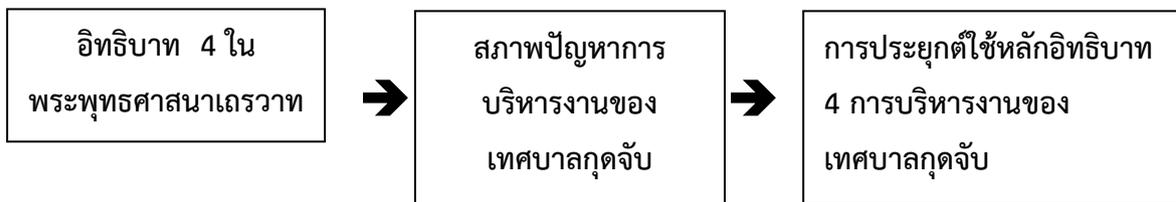
3) ศึกษาข้อมูลภาคสนามจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guide) โดยแนวทางการสัมภาษณ์ที่ผ่านอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญปรับปรุงเป็นที่เรียบร้อยแล้วตามกรอบของการศึกษาวิจัยโดยใช้บุคคลที่ได้คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์ของการศึกษาเรื่องวิจัยตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้จำนวน/25 รูป/คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือในทางวิชาการ

2.ขอบเขตด้านเนื้อหาผู้วิจัยได้ศึกษาศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยใช้พื้นที่ในเขตเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

4.ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) หลักจำนวน 25 รูป/คนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1)พระสงฆ์ 2)ผู้นำในเทศบาลกุดจับ 3)เจ้าหน้าที่พนักงานในเทศบาลกุดจับและ 4) ประชาชนในเขตเทศบาลกุดจับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1.หลักอิทธิบาท 4 ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาท

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักการและแนวคิดในการทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จ ตามหลักอิทธิบาท ที่ปรากฏ ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท ความหมายของอิทธิบาท 4 หมายถึง หลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ คือ ฉันทะ ความพอใจ, มีใจรักในงานที่ทำ ด้วยใจรัก วิริยะ ความพากเพียร อดทน ต่อความลำบากยากเย็น ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ก็ตามขอให้ทำอย่างสุจริต จิตตะ เอาจิตฝึกฝฝ ฝายใจรัก ด้วยความพยายามด้วยเอาจิตพยายามอาชีพนั่นๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวนในงานที่ทำ ตีตรองหาเหตุผลและปรับปรุงแก้ไขเพื่อจะประสบผลสำเร็จ

ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปจากผลการศึกษาลักษณะและแนวคิดในการทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท
ทุกๆ คน ถ้านำหลักอิทธิบาทไปใช้ จะประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการทำงาน
ราชการ การทำงานค้าขาย การทำงานอุตสาหกรรม การทำงานเกษตร และการประกอบอาชีพ ถ้ามีความ
ตั้งใจทำ ก็มีความสุข ในการทำงาน ยินดีในสิ่งที่ตนได้กระทำในงานนั้นด้วยความเต็มใจทำ ตั้งใจทำ พอใจใน
การทำงาน ให้ประสบผลสำเร็จยิ่งๆ ขึ้นไป จากการศึกษาพบว่า

หลักอิทธิบาท 4 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาซึ่งให้ความสำคัญการดำรงชีวิตด้วยหลักของอิทธิบาท 4
คือ เส้นทางไปสู่ความสำเร็จหรือคุณธรรมที่ให้ถึงความสำเร็จในการทำงาน ช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคล
ได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ซึ่งทางแห่งความสำเร็จนั้น ประกอบไปด้วย 1) ฉันทะ คือ ความพอใจ ความมี
ใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นๆ หรือสิ่ง
นั้นบรรลุถึงจุดหมาย และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป ซึ่งจะแสดงออกมาด้วยการกระทำด้วยความ
พอใจ เต็มใจ และสนใจในสิ่งที่ตนกำลังกระทำอยู่ หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้กระทำ ทำงานด้วยใจรัก 2)
วิริยะ คือ ความเพียร ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทนเอาธุระ ไม่ท้อถอย ซึ่งแสดง
ออกมาด้วยความเพียร พยายามในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้สึกไม่ท้อถอย และมีความกล้าที่จะกระทำงาน
นั้นๆ ถ้าเห็นอะไรเป็นอุปสรรคหรืองานที่มาอยู่ข้างหน้าแล้วจะต้องเอาชนะทำให้สำเร็จ ทำงานให้เป็นเรื่องที่ทำ
หายจะสู้และจะพยายามเพื่อทำให้สำเร็จ 3) จิตตะ คือ ความตั้งใจ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จด
จ่อ ฝ่าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่นๆ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและ
ทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลือนลหายไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ ซึ่งแสดง
ออกมาด้วยการเอาใจใส่ จดจ่อ ตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง ไม่ปล่อยให้ความคิดฟุ้งซ่าน 4) วิมังสา คือ
ความไตร่ตรอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น ชอบ
คิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง มีการวางแผน วัตถุประสงค์ วิเคราะห์แก้ไขปรับปรุง ซึ่งแสดงออกด้วยการใช้
ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลในสิ่งที่กระทำด้วยความพินิจพิเคราะห์ มีการวางแผน และวัดผลงานที่
กระทำเสมอ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. สภาพปัญหาการบริหารงานของเทศบาลกุดจับ

สภาพปัญหาการบริหารงานของเทศบาลกุดจับ ด้านการบริหารงานบุคคล มีการทำงานตามหน้าที่
ของตนแต่การทำงานของบุคลากรนั้นยังขาดในเรื่องของการทำงานที่เต็มที่เหมือนกับการทำงานไปวันๆซึ่ง
ส่งผลในเรื่องของการให้บริการประชาชนไม่เต็มที่จึงเกิดปัญหาด้านความพึงพอใจของผู้มารับบริการยังไม่เต็มที่
และยังคงมีเรื่องร้องเรียนในการการให้บริการประชาชนในพื้นที่อยู่เป็นประจำ ด้านการเงินจะเป็นเรื่องของการ
ใช้เงินในการจัดโครงการที่สิ้นเปลืองไม่ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าและความไม่โปร่งใสในเรื่องของการบริหารจัดการ
ภาษีของประชาชนรวมทั้งการใช้จ่ายต่างๆที่ประชาชนต้องสามารถเข้าถึง

วิธีการจัดการกับสภาพปัญหาการบริหารงานของเทศบาลกุดจับ เป็นวิธีการผสมผสานหรือ
ประยุกต์ระหว่างบริหารจัดการกับคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้วเกิดความเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรที่

เห็นชัด คือองค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นโดยเฉพาะตัวบุคคล ผู้นำองค์กรประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องอยู่ในศีลธรรม พนักงานในองค์กรก็จะถือเป็นแบบอย่างที่ดี ถ้าหากผู้บริหาร และบุคลากรในองค์กรมีหลักธรรมเป็นเครื่องชี้นำแนวทาง การทำงานก็จะสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้นต่าง ๆ ความขัดแย้งก็ลดน้อยลง เพราะทุกคนได้เรียนรู้และนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ ดังนั้นการทำงานต่าง ๆ จะสามารถสนองนโยบายบริษัทได้เป็นอย่างดี และความเปลี่ยนแปลงอีกอย่างที่เราเห็นคือ บรรยากาศในการทำงานเป็นไปด้วยความสนุกสนาน ร่าเริงแจ่มใส คนทำงานมีความสามัคคี และมีความสุข สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรของให้ก้าวหน้าไปอย่างราบรื่นปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาแก้ปัญหาปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ปัญหาทางเศรษฐกิจส่วนตัวซึ่งมีผลกระทบถึงเรื่องการทำงาน ความไม่ซื่อสัตย์สุจริตเช่น การยกยอกหรือการไม่ซื่อตรง ในฐานะผู้ปกครองคน ต้อง ถือว่าคนเรามีสิทธิ์ที่จะทำผิดพลาดได้ในชีวิต บางครั้งควรให้โอกาสเขาได้แก้ตัว โดยการให้หลักการให้อภัย การจะให้อภัยต้องมีหลักเกณฑ์หลายอย่าง เช่น การตักเตือน การอบรม และการให้โอกาสแก้ตัวโดยกำหนดระยะเวลา อาจจะ 3 เดือน ดูความประพฤติหรือการให้แก้ไขตัวเอง หลังจากนั้นแล้วก็ให้อภัยและให้กลับมาเป็นเหมือนพนักงานทั่ว ๆ ไป โดยการให้โอกาสคนในการที่จะแก้ไขตนเอง ดังนั้นถ้าผู้นำหรือผู้บริหารมองเห็นประโยชน์ของการใช้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในชีวิตทางที่ดีคือ ทางสายกลาง และการรู้จักการปฏิบัติตนที่ถูกต้องและให้รู้สึกเวลาเวลาที่ทำผิดในเรื่องของการทำงาน การให้โอกาส สร้างบุคลากรรุ่นใหม่มาช่วยพัฒนาองค์กรของตนให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไป

การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ พบว่ามีการอบรมบุคลากรและผู้นำชุมชนให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาตำบลชุมชนให้มีความเจริญ เช่น การก่อสร้างปรับปรุง บำรุงรักษา สะพาน ทางเท้า ท่อระบายน้ำ ถนน พร้อมทั้งพัฒนาบริการสาธารณสุขปศุสัตว์ให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง พัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมอาชีพให้แก่ชุมชน กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลควบคุมมลพิษ ทางด้านสังคมด้านพัฒนาการศึกษา และการให้บริการด้านสาธารณสุข พัฒนาระบบบริการมีสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ ส่งเสริมและอนุรักษ์ ประเพณีและวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการปกครองโดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนและติดตาม

ตลอดถึงการตรวจสอบการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานบุคลากร และการจัดสรรงบประมาณมีความโปร่งใสถูกต้องระเบียบ เพื่อเกิดการพัฒนาและมีประสิทธิภาพสูงสุดส่งเสริมสนับสนุนระบบการให้บริการแก่ประชาชนให้ทันสมัย รวดเร็ว สะดวก สบายและสร้างความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและรักษาไว้ซึ่งความสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร ทำไร่ ทำนา โดยการสร้างฝายกั้นน้ำหลายแห่งในการทำเกษตร และช่วยสงเคราะห์บรรเทาปัญหาน้ำท่วมแก่เกษตรกรผู้เดือดร้อน โดยมี ส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และเอกชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของผู้ประกอบการและเครือข่ายโดยการส่งเสริมต่อยอดภูมิปัญญาและความเป็นไทยที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด อันเป็นประโยชน์ ทั้งด้านสังคม

เศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณี ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชน ในการพัฒนาแก้ปัญหา สิ่งหนึ่ง จะทำให้การบริหารการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ ประชาชนอย่างแท้จริง คือการที่ผู้นำมีหลักธรรมประจำใจในการปฏิบัติหน้าที่ หลักธรรมที่ช่วยให้ประสบความสำเร็จทั้งการดำเนินชีวิตส่วนตัวและสังคมคือ หลักอิทธิบาท 4 หลักธรรม 4 ประการถือเป็น คำสอนที่ มุ่งเน้นให้การปฏิบัติงานอยู่บนฐานแห่งความสำเร็จตามประสงค์ เป็นคำสอนที่เน้นให้การ ปฏิบัติงานอยู่บนฐาน แห่งความสำเร็จตามประสงค์ เป็นหลักคำสอนที่เน้นความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานให้ดียิ่งขึ้นไป

การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและจุดแข็ง คือ ศักยภาพความสามารถหรือข้อเด่นของตำบลเมื่อเทียบกับตำบลอื่น ในแผนพัฒนาของเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ 2560 นั้นสามารถสรุปจุด แข็งที่เป็นจุดเด่น การบริหารองค์กรของผู้นำในชุมชนระหว่างเทศบาลกุด และผู้นำหมู่บ้านมี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่รวมกันเป็นองค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น การแก้ปัญหาให้กับประชาชนในตำบลกุด จับจึงมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักธรรมที่ยึดถือปฏิบัติในการบริหารของผู้นำชุมชนก็คืออิทธิบาท 4 การศึกษาใน ครั้งนี้สรุปจุดแข็งและจุดอ่อนตลอดถึงปัญหาและอุปสรรค รวมถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ ที่เป็นการบริหารงานของ เทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ให้ประชาชนมีความเจริญรุ่งเรืองในทุกๆด้านไม่ว่าสุขภาพ การศึกษา รายได้ในครัวเรือน วัฒนธรรมประเพณี

3. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ ผลการวิจัยพบว่า หลักอิทธิ บาท 4 ประการ หลักคุณธรรมเป็นเหตุนำไปสู่ความสำเร็จประกอบด้วย ฉันทะ พอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ เพียรประกอบสิ่งนั้น จิตตะ เอาใจฝึกฝึในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ วิมังสา หมั่นตรិตรองพิจารณาหาเหตุผลในสิ่งนั้น คุณธรรมทั้ง 4 ประการนี้ จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลผู้ประพฤติไปสู่ความสำเร็จแห่งผลตามที่มีมุ่งหมายบริหาร การสร้างเสริมความต้องการในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร เพื่อให้มีความรู้สึกที่ดีในการปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อความสำเร็จของงาน และขององค์กรอย่างต่อเนื่องสมบูรณ์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับ ผู้บริหารที่ต้องคำนึง ถึงเพราะด้านความต้องการในการปฏิบัติงานย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพของงานดี ยิ่งขึ้นซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการหรือสิ่งจูงใจผู้ปฏิบัติงานโดยมุ่งอธิบายถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็น สิ่งที่ทำให้บุคลากรเกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน ทุ่มเทศความรู้ความสามารถมีความรับผิดชอบ และเอาใจใส่ ในงานอย่างแท้จริง ไปสู่ความรักความผูกพัน และความซื่อสัตย์ในองค์กรตลอดถึงประโยชน์และโทษของการ ขาดหลักธรรมนี้ในการบริหารองค์กรผลการวิจัยพบว่า ประโยชน์ของอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหาร

1) ประโยชน์ของฉันทะ คือเป็นข้าศึกต่อความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่เบื่อหน่าย ไม่ท้อแท้ มีกำลังใจต่อสู้ ป้องกันสร้างสรรค์สิ่งที่ตนรัก ทำให้งานหนักกลายเป็นงานเบา ที่ยากก็กลายเป็นง่าย ถ้าขาดฉันทะ ทำให้ขาด กาลังใจ เบื่องาน ทอดทิ้งงาน กลายเป็นคนจับจด ไม่ก้าวหน้า 2) ประโยชน์ของวิริยะ คือการจัดความเกียจคร้าน

ทำให้งานต่อเนื่อง ถ้าขาดวิริยะจะเป็นคนอ่อนแอ หนีที่ยากไปหาแต่ที่ง่าย ทำอะไรไม่สำเร็จ ขาดความก้าวหน้า มีแต่งานค้าง กลายเป็นคนหย่อนสมรรถภาพ 3) ประโยชน์ของจิตตะ คือทำให้ทราบความเป็นไปของงานอยู่เสมอ เมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ทันที่ ถ้าขาดจิตตะงานอาจเสียหายได้โดยไม่รู้ตัว หรือรู้ตัวเมื่อสายเกินแก้เสียแล้ว 4) ประโยชน์ของวิมังสา คือช่วยทำให้งานไม่ผิดพลาด และทำให้มองเห็นช่องทางที่จะทำงาน ได้ผลดี ถ้าขาดวิมังสาจะทำงานผิดๆ ถูก ๆ เปลืองทุนเปลืองแรงเวลา และทำให้โง่เขลา ประโยชน์ของอิทธิบาท 4 ดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่า ฉันทะกับวิริยะ เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคในการทำงานได้เป็นอย่างดีโดยมีจิตตะและวิมังสา เป็นหลัก ปฏิบัติที่ช่วยให้การเอาชนะปัญหาและอุปสรรคในการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งในที่สุดแล้วก็จะช่วยเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคมากขึ้นนั่นเองกล่าวโดยสรุป อิทธิบาททั้งสี่ข้อนี้ เป็นทฤษฎีที่สมบูรณ์ พระพุทธเจ้าทรงวางแนวป้องกันอันตรายไว้ให้ด้วยแล้ว ข้อสำคัญผู้ปฏิบัติจงพยายามปฏิบัติให้ครบ และให้เหมาะสมจะได้ผลดีแน่ เพื่อความง่ายเกี่ยวกับความหมายของอิทธิบาทสี่ ท่านจะจำไว้เตือนใจตัวเองดังนี้ก็ได้ จะได้ผลดีแน่

โทษของการขาดอิทธิบาท 4 1) โทษของการขาดฉันทะ ก็ทำให้คนขาดกำลังใจ เบื่องานอันเป็นหน้าที่ของตน เมื่อเบื่อแล้วก็ทอดทิ้ง กลายเป็นคนทำงานจืดจาง ทิ้งนี้ คว่าโนนแต่ไม่ได้เรื่องสักอย่าง คนอย่างนี้ไม่มีทางก้าวหน้าในกิจการ 2) โทษของการขาดวิริยะ คือ จะเป็นคนอ่อนแอ หนีที่ยากไปหาแต่ที่ง่ายไม่มีทางทำอะไรสำเร็จเป็นชิ้นเป็นอัน และนั่นก็หมายความว่า เขาจะขาดความก้าวหน้าในงานของตน ผลร้ายอย่างหนึ่งที่จะตามมา ก็คือคนประเภทนี้จะเป็นคนที่เต็มไปด้วยงานอาภูล(งานค้าง) ถ้าเป็นข้าราชการทอดทิ้งให้งานค้างไว้มากๆ ก็ไม่ได้เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งกลับจะถูกกลโกง โทษ ถ้าเป็นพลเมืองทั่วไปในครอบครัวก็จะเต็มไปด้วยงานค้าง ก่องานไว้ร้อยแปดแต่ไม่มีอะไรเห็นผล คนที่มีงานอาภูลมาก ๆ นั้นจะกลายเป็นคนสมองเสื่อม จนเป็นคนหย่อนสมรรถภาพในที่สุด

3) โทษของการขาดจิตตะ คืองานที่ตนลงทุนลงแรงทำไว้นั้นจะเสียหายโดยไม่รู้ตัว หรือรู้ตัวเมื่อมันสายเกินแก้เสียแล้ว 4) โทษของการขาดวิมังสา คือทำงานอย่างผิดๆ ถูกๆ ทำผิดจังๆ ทำด้วยความมึนงง เปลืองทุน เปลืองแรง และเปลืองเวลา เพราะผู้ทำโง่เขลา

สรุปได้ว่าการบริหารงานของเทศบาลกุดจับ มีความเห็นว่าคุณสมบัติความสามารถของบุคลากรเพียงอย่างเดียวมิอาจทำให้องค์กรประสบผลสัมฤทธิ์ได้ หากบุคลากรในองค์กรนั้น ปราศจากความตั้งใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ดังนั้นการที่บุคลากรปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด พระพุทธศาสนาได้แสดงหลักแห่งการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานในองค์กรอันสามารถทำให้งานนั้น บังเกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงนำหลักธรรมเรียกว่าอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จ และมีความสำคัญอย่างยิ่ง นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานที่จะทำให้ผู้นำไปปฏิบัติแล้วประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิภาพในองค์กรของตนเองนั้น ประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับการศึกษาอบรมที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับมาแต่เพียงอย่างเดียว แต่หากมีส่วนประกอบ

อย่างอื่นอีกด้วยที่มีผลอย่างสำคัญต่อประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเฉพาะความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ร่วมงานด้วยกัน ความรู้สึกที่ดีต่อกัน การดำเนินงานของฝ่ายบริหารถูกต้อง และยุติธรรมเพื่อความสบายที่ยั่งยืนของประชาชน และความเห็นว่ายโยบายขององค์การเหมาะสม สิ่งเหล่านี้จะทำให้การปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การเป็นไปในทางร่วมมือร่วมใจกับฝ่ายบริหารมากขึ้น สิ่งสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานที่กล่าวมานี้คือขวัญของผู้ปฏิบัติงานนั่นเองด้านเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทในการปฏิบัติสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเป็นสิ่งที่ยากหรือไม่บางคนมีพฤติกรรมที่สามารถปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี แต่บางคนประสบปัญหาในการทำงานร่วมกับบุคคลต่าง ๆ โดยจะเห็นได้จากการไม่ได้รับความช่วยเหลือ หรือร่วมมือใด ๆ รวมทั้งการไม่ได้รับข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการ ดังนั้นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นจึงเป็นสิ่งสำคัญและควรฝึกฝนให้มีขึ้น ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานอย่างมหาศาลอันสามารถที่จะให้งานนั้น บังเกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า หลักอิทธิบาท 4 ในพระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญในการดำรงชีพด้วยหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ คือ เส้นทางที่นำไปสู่ความสำเร็จ หรือคุณธรรมที่ให้ถึงความสำเร็จในการทำหน้าที่การงาน ช่วยให้ปฏิบัติประสบผลสำเร็จได้ตามความมุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็งานทางราชการ การค้าขาย การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม การทำการเกษตร และประกอบอาชีพอื่นๆ ที่ตนดำเนินการอยู่ประสบผลสำเร็จได้ตามความประสงค์ ถ้าหากมีความพอใจในการทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยการตั้งจิตมั่น และใช้ปัญญาพิจารณาอย่างแยบคายในการดำเนินงาน การทำงานถ้าประกอบด้วยธรรม 4 ประการนี้จะประสบผลสำเร็จในการทำอย่างแน่นอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่เจริญในอิทธิบาทนั้นทำให้มีสมาธิในการทำงานที่เกิดจากความพอใจในสิ่งที่ทำจะนำไปสู่ความสำเร็จพยายามมุ่งมั่นใจจดใจจ่อในการทำงาน ขณะเดียวกันก็คอยตรวจสอบ ทบทวน ไตร่ตรอง พิจารณาอยู่เสมอยอมนำไปสู่ความสำเร็จในที่สุด สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2548 : 48) ได้เขียนเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 สรุปได้ว่า หลักธรรมที่ไม่เคยล้าสมัย หรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ 4 ประการ ที่ในปัจจุบันแม้เราจะหลงลืมกันไปบ้างว่า คืออะไร แต่ถ้าหากได้ย้อนรำลึกกันบ้างว่า มีอะไร และคืออะไร จะเห็นได้ว่าหลักธรรมอายุ 2 พันกว่าปีนี้ ไม่มีคร่าวใดที่จะเรียกว่าล้าสมัย กล่าวคือฉันทะ เพราะเหตุว่าทรงรักสิ่งที่ทรงทำ จึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้ วิริยะ คือความพากเพียร ความพยายามไม่ย่อท้อ จิตตะ คือความเอาพระทัยจดจ่อในสิ่งที่ทรงทำ เพราะฉะนั้นท่านจึงทำได้ และวิมังสา ทำงานแล้วไม่

ทั้ง คอยตรวจสอบ ทบทวน ไตร่ตรอง พิจารณา และ พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้อธิบายว่า อิทธิบาท คือ ทางที่จะไปสู่ความสำเร็จ 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ ความพอใจ 2) วิริยะ ความเพียร 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ และ 4) วิมังสา ไตร่ตรองคั่นคว้าในสิ่งนั้นๆ ถ้าเรารักสิ่งนั้น เอาใจใส่สิ่งนั้น มันก็ก้าวหน้า การคิด การทำก็ก้าวหน้าต่อไป เพราะเรารักสิ่งนั้น ถ้าไม่รักมันก็ไม่ไปไม่ได้ ให้แนวคิดไว้สอดคล้องกันว่า อิทธิบาท 4 คือ หลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการกระทำกิจการงานหรือการอาชีพ ประการแรก คือ อิทธิบาท แปล ความว่า ทางแห่งความสำเร็จ กล่าวคือ ข้อปฏิบัติ ให้บรรลุความสำเร็จได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพนั่นเอง และ ปิ่น มุทุกันต์ ได้อธิบายว่า อิทธิบาท อิทธิ แปลว่า ฤทธิ์ บาท แปลว่า ทางปฏิบัติ รวมกันเข้าเป็นศัพท์เดียว อิทธิบาท แปลว่า ทางปฏิบัติเพื่อ ให้บังเกิดฤทธิ์ ฤทธิ์ของคนสามัญก็คือการทำงานให้สำเร็จสมประสงค์ เพราะฉะนั้นอิทธิบาทจึงแปลว่า คุณเครื่องสำเร็จ ความประสงค์ หรืออีกอย่าง คือ ปฏิบัติทางความสำเร็จอิทธิบาท 4 หมายถึง หลักธรรมที่ปฏิบัติเพื่อเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานต่างๆตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งประกอบด้วยฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิด) และวิมังสา (ความไตร่ตรอง)

2. การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 พบว่า ในการบริหารงานของเทศบาลกุดจับ สามารถ ประเมินผลได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการประยุกต์หลักธรรมเพื่อใช้ในองค์กรโดยมอบหมายและแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของบุคลากรย่อมนำไปสู่ความพอใจในงานพากเพียรพยายามทำงานที่ตนปฏิบัติหรือได้รับมอบหมายจนสำเร็จในที่สุด นอกจากนี้กระบวนการกลุ่มยังช่วยให้เกิด ปัญหาที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน ดังนั้น การที่ผู้บริหารจะ มองถึงผลสำเร็จในงานทั้งหลายนั้น ผู้บริการต้องเริ่มคิดตั้งแต่บุคลากรที่จะรับผิดชอบหมายถึงการมอบหมาย งาน การคัดเลือกการให้โอกาสแก่บุคลากรรุ่นใหม่ๆที่มีความสามารถ จะสามารถสรุปได้นั้นจนกว่าจะถึง จุดหมายปลายทาง บุคคลผู้ที่มีความเพียรนั้นย่อมไม่กลัวต่ออุปสรรค ไม่กลัวต่อความลำบาก ไม่กลัวต่ออะไร ทั้งสิ้น เมื่อเราจะไปแล้วก็ไปให้ตามจุดที่เราตั้งไว้ แต่ขอให้ตั้งจุดมุ่งหมายในทางที่ดีงามไม่ตั้งจุดมุ่งหมายที่เกิด ความเดือดร้อนแก่ใคร และความเพียรนั้นต้องเพียรสม่ำเสมอ ไม่ใช่เพียรชั่วคราวชั่วครว ดังที่พระผู้มีพระภาค เจ้าทรงตักเตือนว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอยังไม่ถึงจุดหมายที่เธอต้องการ อย่าละความเพียรเป็นอันขาด” อุทิศตัวอุทิศใจให้สิ่งที่ทำอย่างมั่นคงย่อมนำไปสู่ความสำเร็จในที่สุด

3. การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ มาบริหารจัดการกับคำสอน ทางพระพุทธศาสนาแล้วเกิดความเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรที่เห็นชัด คือองค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นโดยอาจสรุปได้เช่น เฉพาะตัวบุคคล ผู้นำองค์กรประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างในสิ่งที่ถูกต้องอยู่ในศีลธรรม พนังงานในองค์กรก็จะถือเป็นแบบอย่างที่ดี ถ้าหากผู้บริหาร และบุคลากรในองค์กรมีหลักธรรมเป็นเครื่อง ชี้นำแนวทาง การทำงานก็จะสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้นต่าง ๆ ความขัดแย้งก็ลด น้อยลง เพราะทุกคนได้เรียนรู้และนำหลักธรรมะทางพระพุทธศาสนาไปใช้ ดังนั้นการทำงานต่าง ๆ จะสามารถ สนองนโยบายบริษัทได้เป็นอย่างดี และความเปลี่ยนแปลงอีกอย่างที่เห็นคือ บรรยากาศในการทำงานเป็นไป

ด้วยความสนุกสนาน ร่าเริงแจ่มใส คนทำงานมีความสามัคคี และมีความสุขซึ่งเป็นผลที่ดีต่อผู้บริหาร สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรของให้ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาแก้ปัญหาปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ความไม่ซื่อสัตย์สุจริต ปัญหาทางเศรษฐกิจส่วนตัวซึ่งมีผลกระทบต่อเรื่องการทำงาน ความไม่ซื่อสัตย์สุจริตเช่น การยกยอกหรือการไม่ซื่อตรง ในฐานะผู้ปกครองคนต้อง ถือว่าคนเรามีสิทธิ์ที่จะทำผิดพลาดได้ในชีวิต บางครั้งควรให้โอกาสเขาได้แก้ตัว โดยการใช้หลักการให้อภัย การจะให้อภัยต้องมีหลักเกณฑ์หลายอย่าง เช่น การตักเตือน การอบรม และการให้โอกาสแก้ตัวโดยกำหนดระยะเวลา อาจจะเป็น 3 เดือน ดูความประพฤติหรือการให้แก้ไขตัวเอง หลังจากนั้นแล้วก็ให้อภัยและให้กลับมาเป็นเหมือนพนักงานทั่ว ๆ ไป โดยการใช้โอกาสคนในการปรับปรุงและแก้ไขตนเอง ได้กล่าวไว้ว่า อธิปไตย 4 มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้ง นี้ก็เพราะว่า การฝึกหัดคนให้มีคุณธรรมตามหลักอภิปาต 4 นี้จัดเป็นการใช้ปัญญาในการพิจารณาหาเหตุผลและกระบวนการทำงาน โดยวิมังสาเป็นผลของจิตตะ คือเมื่อตรวจตราดูแล้วเห็นว่า การทำงานของตนยังบกพร่องอยู่หรือผิดวัตถุประสงค์ อีกอย่างหนึ่งคือพิจารณาหาเหตุผลในการทำงานตามขั้นตอน งานที่ลงมือทำแล้วนั้นได้ผลเป็นขั้นๆ อย่างไร เป็นการทบทวนผลว่าเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ ถ้าได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือได้ผลที่ไม่พึงปรารถนา ก็จัดการแก้ไขหรือปรับปรุงตามกระบวนการอภิปาต 4 นั้น

ดังนั้น จึงสรุปดังนั้น “อภิปาต 4” จึงมีความหมายกับคนรุ่นใหม่ที่ต้องการจะเดินทางไปไปสู่ความสำเร็จในชีวิตและการงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารกลุ่มผู้นำหรือบุคลากรเฉพาะทาง เพราะหากทำได้ตามกระบวนการความแล้ว สังคมความรู้ ชุมชนความรู้ และปัจเจกชนความรู้ คงจะไม่ไกลเกินฝัน ประการสำคัญ “อภิปาต 4” ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยวจากหลักธรรมข้ออื่นๆอันเป็นองค์รวมและเชื่อมโยงถึงกัน เพียงแต่อธิบายคนละบทบาทเท่านั้น สิ่งสำคัญ เราได้ใคร่ครวญในเรื่องเหล่านี้มาน้อยเพียงใด เพราะ ในโลกปัจจุบันโลกที่สั่งสม อวิชชามากจนเกินล้น จึงกลายเป็นโลกที่ฉาบฉวยและวุ่นวายสูงสุด นั่นแปลว่าเราต้องฝึกฝนตนเองหลายเท่าตัวเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงหลักธรรมที่ก่อเกิดการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นของตนเองอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การเรียนรู้และเข้าใจเรื่อง ความพอใจ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้น หรือสิ่งนั้นบรรลุถึงจุดหมาย และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป ซึ่งจะแสดงออกมาด้วยการกระทำด้วยความพอใจ เต็มใจ และสนใจในสิ่งที่ตนกำลังกระทำอยู่ หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้กระทำด้วยใจรัก เพื่องานที่ทำนั้นจะออกมาดีและสวยงาม

การมี ความเพียร ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทนเอาธุระ ไม่ท้อถอย ซึ่งแสดงออกมาด้วยความเพียร พยายามในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้สึกไม่ท้อถอย และมีความกล้าที่จะกระทำ

ทำงานนั้นๆ ถ้าเห็นอะไรเป็นอุปสรรคหรืองานที่มาอยู่ข้างหน้าแล้วจะต้องเอาชนะทำให้สำเร็จ ทำงานให้เป็นเรื่องที่ทำหายจะสู้และจะพยายามเพื่อให้สำเร็จ

การมีความตั้งใจ หรือเอาใจฝักใฝ่ คือการ มีจิตผูกพัน จดจ่อ ฝ่าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ไม่สนใจไม่รู้เรื่องอื่นๆ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ ซึ่งแสดงออกมาด้วยการเอาใจใส่ จดจ่อ ตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง ไม่ปล่อยให้ความคิดฟุ้งซ่าน

การมี ความคิดวิเคราะห์ ความไตร่ตรอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น ชอบคิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง ซึ่งแสดงออกด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลในสิ่งที่กระทำด้วยความพินิจพิเคราะห์ มีการวางแผน และวัดผลงานที่กระทำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์หลังการปฏิบัติงานในโครงการต่างๆของ เทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
2. ควรศึกษาสิ่งที่ประชาชนได้รับและความพึงพอใจของประชาชนในพื้นที่ต่อการบริหารจัดการทุกด้านของเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
3. ควรศึกษาหลักธรรมที่สามารถบูรณาการระหว่างบ้าน รัฐ วัด ประชาชน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
4. ควรศึกษาการผลักดันหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการเทศบาลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
5. ควรศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนที่ดีและการพัฒนาผู้นำที่ดีในการบริหารชุมชนเพื่อสร้างความสุขของประชาชนในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2560). *ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- เทศบาลตำบลกุดจับ. (2561). *แผนพัฒนาเทศบาลตำบลกุดจับ 3 ปีอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2561-2563*. อุดรธานี: เทศบาลตำบลกุดจับ
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พี.ริ้นติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด
- สมคิด บางโม. (2561). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด